

Nr 56.

Ankom till riksdagens kansli den 17 april 1936 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa åtgärder till befrämjande av mejerihanteringen jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkt 102, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, till *Befrämjande av mejerihanteringen m. m.: Bidrag till avlönande av mejerikonsulenter m. m.* för budgetåret 1936/1937 beräkna ett *förslagsanslag* av 92,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 28 februari 1936 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 115, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden församma dag, föreslagit riksdagen att för budgetåret 1936/1937 under nionde huvudtiteln anvisa till *Befrämjande av mejerihanteringen m. m.: Bidrag till avlönande av mejerikonsulenter m. m.* ett *förslagsanslag* av 92,000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 111 av herr *Bengtsson m. fl.* likalydande med II: 382 av herr *Persson i Grytterud m. fl.*, vari hemställts,

dels att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att den av statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet i utsikt ställda utredningen angående en allmän reglering av den till hushållningssällskapen knutna konsulentverksamheten måtte snarast möjligt igångsättas, varvid, i fråga om lönernas utmätande, bör beaktas, att jordbruks- och mejerikonsulenternas löneförmåner komma i paritet med föreståndares för lantmannaskola med längre kurs, samt att utredningen bör så bedrivas, att förslag till löne-reglering kan föreläggas senast till 1938 års riksdag,

dels att i avvaktan på denna utredning riksdagen ville anvisa 60,000 kronor att i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag (sid. 183—184 och 220—221, nionde huvudtiteln) användas till provisorisk lönekomensation till jordbrukskonsulenter och mejerikonsulenter med 800 kronor till envar konsulent;

2) II: 642 av herr *Johanson* i Hallagården *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte i samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 115 uttala sig emot inrättandet av de av Kungl. Maj:t ifrågasatta mejeriinspektörsbefattningarna.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för motionerna, hänvisas till dessa.

I propositionen nr 115 har departementschefen anmält, att 1933 års mjölk- och mejeritredning (ledamoten av riksdagens första kammare godsägaren B. H. von Stockenström, tillika ordförande, professorn vid lantbrukshögskolan P. L. Nannesson, professorn och avdelningsföreståndaren för försöksväsendet på jordbruksområdet J. B. Platon, direktören i svenska smörprovningarna A. R. T. Söderlund, husdjurskonsulenten C. H. Nilsson, Kristianstad, och ledamoten av riksdagens andra kammare lantbrukaren K. A. M. Andersson, Löbbo) med skrivelse den 5 november 1935 överlämnat betänkande med förslag till mejeristadga samt vissa andra åtgärder till mejerihanteringens befrämjande (stat off. utr. 1935: 55). Över betänkandet hava yttranden avgivits av statskontoret, medicinalstyrelsen, lantbruksstyrelsen, statens pensionsanstalt, allmänna civilförvaltningens lönenämnd, Sveriges allmänna lantbrukssällskap samt styrelserna för svenska smörprovningarna och svenska mejerikonsulentföreningen ävensom svenska mejeriernas riksförening u. p. a. och svenska mejeristföreningen. Lantbruksstyrelsen har vid sitt yttrande fogat utlåtanden från hushållningssällskapets förvaltningsutskott. Till svenska mejeriernas riksförenings yttrande hava fogats utlåtanden från ett stort antal mejeriförbund.

I betänkandet hava framlagts förslag till dels mejeristadga, dels mejerikonsulentverksamhetens omorganisation, dels mejerihanteringens koncentration, dels ock förändringar i svenska smörprovningarnas organisation.

Beträffande den närmare innebörden av dessa förslag hänvisas till berörda betänkande och till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

Utskottet upptager härefter till behandling dels förslaget till mejeristadga dels ock mejerikonsulentverksamhetens organisation.

Förslag till mejeristadga.

Gällande lagstiftning har endast i ringa utsträckning upptagit bestämmelser rörande mejerierna, deras inredning och utrustning. De viktigaste föreskrifterna i detta hänseende återfinnas i hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 (nr 566).

I hälsovårdsstadgans 11 och 46 §§, av vilka den första avser stad och vissa liknande samhällen och den sistnämnda landsbygden, stadgas, att lägenhet, där födoämnen eller dryckesvara till försäljning beredes, så ock lägenhet, där kött, charkuterivaror, färsk fisk, mjölk, mejeriprodukter, bröd eller konditorivaror försäljas eller till försäljning förvaras, ej må läggas på mindre avstånd än sex meter från avträde och urinkur eller från stall, fähus och svinhus eller därtill hörande gödselbehållare. Sådan lägenhet skall vara tillräckligt rymlig och ljus samt försedd med erforderliga anordningar för luftväxling ävensom hava lätt tillgång till vatten. Golv, väggar och tak ävensom bord, hyllor och annan inredning skola vara så beskaffade, att de med lätthet kunna rengöras. Lägenheten må icke stå i förbindelse med bostad

och ej heller i övrigt vara så förbunden med annan lokal, att sanitära olägenheter därav kunna uppkomma.

Härutöver gäller för slakteri, charkuteri och mejeri, att golv däri skall vara av sten, betong eller annat lika tjänligt ämne samt försett med avlopp för spillvatten. I städer och liknande samhällen må sådan lägenhet icke tagas i bruk, förrän hälsovårdsnämnden lämnat sitt tillstånd därtill.

Samtliga här omnämnda lägenheter ävensom där använda redskap, förvaringskärl och andra tillbehör skola hållas rena och i gott stånd. Sådan lägenhet får endast användas till det ändamål, för vilket den är avsedd. Ej må där förvaras ämne, som kan meddela varorna främmande lukt eller smak eller på annat sätt göra dem otjänliga till förtäring. Vid förvaring, transport och uppläggning eller annan hantering av vara, som är avsedd att försäljas såsom födoämne, skola sådana försiktighetsmått iakttas, att varan icke förorenas.

I 12 och 47 §§ hälsovårdsstadgan föreskrives, att var och en, som sysslar med beredning av födoämne eller dryckesvara för försäljning eller hanterar kött, charkuterivaror, färsk fisk, mjölk, mejeriprodukter, bröd eller konditorivaror, som avses till försäljning, skall under arbetet iakttaga noggrann renlighet. Genom sistnämnda lagrum är vidare stadgat, att om beträffande person, som nyss nämnts, skäligen anledning förekommer att antaga, att han är behäftad med sjukdom eller smitta, varav menlig inverkan på den av honom bearbetade eller hanterade varans beskaffenhet kan uppstå, han är skyldig att efter anmodan av hälsovårdsnämnden på hälsovårdsrådets bekostnad undergå läkarundersökning. Finnes han vid läkarundersökningen vara behäftad med sjukdom eller smitta, som nu är sagd, må nämnden förbjuda, att han deltagar i eller användes till arbete, varom här är fråga.

Övervakandet av hälsovårdsstadgans efterlevnad tillkommer i första hand hälsovårdsnämnderna.

Mjolk- och mejeritredningen har på grund av åtskilliga anmärkta brister i förhållandena vid mejerierna och med hänsyn till den knapphändiga lagstiftning, som för närvarande finnes, ansett erforderligt, att en mejeristadga, innefattande närmare bestämmelser rörande mejeriernas inredning, läge och drift samt hygieniska förhållanden i övrigt, utfärdades. I det *av utredningen utarbetade förslaget till mejeristadga* har till en början för att avgränsa stadgans tillämplighetsområde upptagits en definition å begreppet mejeri. Såsom mejeri i stadgans mening har föreslagits skola anses varje lägenhet jämte därtill hörande lokaler, där mjölk eller grädde från två eller flera producenter eller ock till en myckenhet, som i medeltal för 3 månader uppgår till minst 3,000 kilogram mjölk eller motsvarande mängd grädde för månad, beredes till produkter avsedda för försäljning eller undergår annan yrkesmässig maskinell behandling. I förslaget lämnas därefter *detaljföreskrifter* rörande mejeris läge och inredning, beskaffenheten av vatten och is vid mejeri samt ordningen vid sådant ävensom med avseende å personalens utbildning och hygien. Beträffande det närmare innehållet i dessa bestämmelser hänvisas till betänkandet (sid. 21—24).

Tillsynen över stadgan har tillagts lantbruksstyrelsen. Den omedelbara kontrollen över stadgans efterlevande skall emellertid, enligt vad ut-

redningen vidare föreslagit, utövas av särskilda för detta ändamål hos lantbruksstyrelsen anställda tjänstemän, mejeriinspektörer. Dessa ävensom annan styrelsens tjänsteman skola när som helst äga tillträde till mejeri för kontrollens fullgörande samt tillika äga rätt att taga erforderliga prov för undersökning. Kostnaderna för provtagning och undersökning skola gäldas av mejeriet. Därest det befinnes, att verksamheten vid mejeri icke behörigen drives samt rättelse icke sker oaktat anmaning, skall lantbruksstyrelsen kunna förordna, att verksamheten vid mejeriet skall upphöra för viss tid eller tills vidare.

Eftersättande av stadgans föreskrifter skall i regel straffas med dagsböter.

Beträffande stadgans ikraftträdande har tiden härför föreslagits till den 1 januari 1937. Emellertid har vidare förordats, att det stora flertalet bestämmelser rörande mejeris läge och inredning icke skola äga tillämpning, såvitt angår den 1 januari 1937 befintliga mejerier, förrän två år förflutit från det stadgan trätt i kraft. Vid mejeri den 1 januari 1937 tjänstgörande personal skall före den 1 juli samma år hava undergått i stadgan föreskriven läkarundersökning.

Kostnaderna för tillsynen över mejeristadgans efterlevnad har utredningen beräknat till omkring 30,000 kronor om året. Utredningen har till närmare belysning härav anfört:

Tills vidare borde mejeriinspektörerna uppföras å extra stat, varvid lönen borde utgå enligt lönegrad B 21. Därjämte borde dyrtidstillägg utgå enligt för nyreglerade verk gällande grunder. Till täckandet av mejeriinspektörernas resekostnader borde beräknas ersättning enligt rese- och traktamentsklass II D, varjämte ersättning för automobilkostnaderna borde utgå. I likhet med vad fallet i allmänhet vore för de nuvarande mejerikonsulenterna syntes denna böra utgå med ett belopp av 1,500 kronor för år som fast bidrag jämte 10 öre för kilometer körd vägsträcka.

Om lönerna sattes som för dyrortsgrupp G och om för varje mejeriinspektör beräknades 200 resdagar med en tillryggalagd vägsträcka med automobil av 2,500 mil årligen, skulle staten för de två mejeriinspektörerna få följande utseende.

Avlöning:

lön	kronor	13,500	
dyrtidstillägg, 9 procent å lönen.....	»	1,215	14,715
Traktaments- och resekostnad:			
traktamenten, 400 dygn å kronor 16.....	kronor	6,400	
reskostnader: fast anslag för automobil	»	3,000	
för körd vägsträcka	»	5,000	
för järnvägsresor	»	1,000	15,400
			Tillsammans kronor 30,115

Dessutom torde en viss ökning av lantbruksstyrelsens expenser vara behövlig.

Departementschefen har efter lämnad redogörelse för avgivna remissutlåtanden rörande förslaget om mejeristadga anfört bland annat följande.

»Av den förebragta utredningen synes framgå, att missförhållanden i olika

avseenden föreligga beträffande driften och de sanitära förhållandena vid en del mejerier i landet. En av de väsentligaste orsakerna härtill torde vara att söka i bristen på reglerande och vägledande bestämmelser på detta område. De i hälsovårdsstadgan intagna föreskrifter, som äga tillämpning å mejerierna, äro alltför ofullständiga och avfattade i alltför allmänna ordalag. En annan bidragande orsak till berörda olägenheter synes vara att söka i bristfällig övervakning av mejerierna. De myndigheter, som för närvarande handhava tillsynen över dessa, torde nämligen i stor utsträckning sakna sakkunskap å mejeriteknikens och mejerihanteringens område, varför de icke äga nödig auktoritet gentemot mejerierna. Ett behov synes således förefinnas av en författning, som lämnar föreskrifter angående mejeriernas drift, inredning och sanitära förhållanden och vars efterlevnad på effektivt sätt övervakas. I de avgivna yttrandena över mjölk- och mejeritredningens förslag i detta hänseende har ock allmänt tillstyrkts, att en sådan författning kommer till stånd och att tjänstemän tillsättas för handhavande av den erforderliga kontrollen. Även jag förordar nu detta.

Vid utformningen av författningen torde det av utredningen framlagda förslaget till mejeristadga i det väsentligaste kunna följas. Det av utredningens föreslagna tillämplighetsområdet för stadgan torde kunna godtagas. Att utvidga detta, såsom i något yttrande ifrågasatts, torde i varje fall icke för närvarande vara lämpligt. I anledning av vissa av de erinringar, som i yttrandena framförts mot förslagets bestämmelser rörande mejeris läge, inredning och ordningen i detsamma samt personalens utbildning och hygien torde en del mindre ändringar i dessa bestämmelser böra vidtagas.

Den högsta tillsynen över författningens efterlevnad finner jag i likhet med utredningen böra lämnas åt lantbruksstyrelsen. På sätt utredningen jämväl föreslagit torde för den omedelbara kontrollen böra anställas särskilda tjänstemän, mejeriinspektörer, med sakkunskap på mejerihanteringens område. Att, på sätt från några håll föreslagits, pålägga mejerikonsulenterna att utöva sagda kontroll lär icke vara förenligt med dessas verksamhet i övrigt. Jämväl med hänsyn till vad jag i det följande ämnar förorda rörande mejerikonsulenternas anställande hos svenska mejeriernas riksförening, synes en dylik lösning mindre lämplig. Jag biträder medicinalstyrelsens uppfattning, att de sanitära myndigheternas rättigheter och skyldigheter med avseende å tillsynen över mejeri icke böra genom mejeristadgans kontrollbestämmelser anses upphävd. Erinran härom torde böra intagas i stadgan. — Till upprätthållande av författningens föreskrifter torde böra stadgas, att eftersättande av desamma och underlåtenhet att efter anmaning vidtaga rättelse skall hava till påföljd att mejeriet stänges. Straffpåföljd torde endast böra ifrågakomma vid överträdelse av klara ordningsföreskrifter. Denna anordning torde vara mest ändamålsenlig med hänsyn till svårigheten att i författningen i detalj fastslå samtliga krav rörande mejeris läge, inredning och hygieniska förhållanden i övrigt. Med nödvändighet måste därför författningsbestämmelserna härutinnan givas en i viss mån allmän avfattning. Förordnande om mejeris stängning torde böra meddelas av vederbörande länssty-

relse och icke, såsom i förslaget ifrågasatts, av lantbruksstyrelsen. — Den nya författningen torde böra träda i kraft den 1 juli 1937. I enlighet med vad utredningen förordat böra emellertid vissa föreskrifter avseende mejeris läge och inredning vinna tillämpning först två år efter ikraftträdandet. Därjämte torde lantbruksstyrelsen böra tillerkännas befogenhet att i särskilt fall efter sistnämnda tidpunkt dispensera från författningens föreskrifter. Härigenom beredes bland annat möjlighet att i landsändar, där med hänsyn till lokala förhållanden ett noggrant iakttagande av bestämmelserna i författningen skulle medföra svårigheter av mera avsevärd omfattning, medgiva av omständigheterna påkallade undantag från densamma.

I huvudsaklig överensstämmelse med vad sålunda anförts har en omarbetning av utredningens förslag till mejeristadga verkställt inom jordbruksdepartementet.¹

För upprätthållande av kontrollen över författningens efterlevnad torde, såsom utredningen föreslagit, vid lantbruksstyrelsen böra inrättas två mejeriinspektörsbefattningar å extra stat i lönegraden B 21. De kostnader, som av sagda kontroll torde föranledas för statsverket, skulle enligt utredningens beräkningar och med hänsyn tagen till statskontorets anmärkningar uppgå till något över 31,000 kronor om året. Då mejeristadgan föreslagits icke skola träda i kraft förrän med ingången av budgetåret 1937/1938 torde ej för närvarande vara erforderligt, att medel anvisas för ändamålet, utan kan därmed anstå till nästa års riksdag. Med hänsyn till den i mejeristadgan förutsatta kontrollanordningen torde emellertid riksdagen böra beredas tillfälle att redan nu i princip taga ståndpunkt till frågan. Sedan stadgeförslaget därefter inom jordbruksdepartementet blivit föremål för ytterligare övervägande och granskning, torde dess utfärdande få ankomma på Kungl. Maj:t i administrativ väg.»

Motionen II: 642 innebär bland annat, att förslaget rörande inrättandet av särskilda mejeriinspektörsbefattningar icke borde biträdas.

Utskottet.

Utskottet delar 1933 års mjölk- och mejerikutrednings uppfattning rörande behovet av en författning, som lämnar föreskrifter angående mejeriernas drift, inredning och sanitära förhållanden. Förekomsten av sådana reglerande och vägledande bestämmelser, som bliva efterlevda, synes på ett betydelsefullt sätt kunna bidra till att främja landets mejerihantering. Utskottet kan därför förorda, att en författning i huvudsaklig överensstämmelse med det framlagda förslaget till mejeristadga utfärdas. Utformningen av vissa detaljbestämmelser i förslaget vill utskottet i det följande närmare beröra.

Av den förebragta utredningen lär framgå, att en bidragande orsak till rådande missförhållanden i olika avseenden beträffande driften och de sanitära förhållandena vid en del mejerier i landet är att söka i att gällande

¹ Departementsförslaget är fogat såsom *bilaga* till detta utlåtande.

bestämmelser i hälsovårdsstadgan beträffande mejeri icke efterlevas. Den kontroll, som nu skall övas över mejerierna av vederbörande hälsovårdsnämnder, torde i åtskilliga fall vara mindre effektiv. Därest det är önskvärt att vidtaga åtgärder för att genom författning närmare reglera mejeridriften, torde det givetvis också vara nödvändigt att samtidigt sörja för att de bestämmelser, författningen kommer att innehålla, bli efterlevda. Mot den nuvarande ordningen med hälsovårdsnämnderna såsom närmaste kontrollorgan torde framför allt kunna anmärkas, att dessa i allmänhet sakna erforderlig sakkunskap å mejeriteknikens och mejerihanteringens område. I motionen II: 642 har bland annat hänvisats till att mejerikonsulenterna, som besitta erforderlig fackkunskap å sistnämnda områden, genom sin övervakning av mejerierna skulle komplettera hälsovårdsnämndernas och läkarnas sanitära övervakning. Enligt uppfattning, som kommit till uttryck i motionen, skulle det därför vara överflödigt att anställa särskilda tjänstemän för övervakning av mejerierna. Att åt mejerikonsulenterna överlämna en fiskalisk uppgift anser utskottet emellertid icke vara lämpligt. Därest de skulle hava att anmäla eventuellt förekommande förseelse till åtal eller annan påföljd, torde det på ömsesidigt förtroende byggda samarbete, som måste äga rum mellan konsulent och mejeriledning, lätteligen äventyras. Oavsett huruvida mejerikonsulenterna äro anställda hos hushållningssällskap eller hos mejeriförbund, torde de vara att anse såsom i viss mån mejeriernas egna tjänstemän. Jämväl detta förhållande synes tala mot att konsulenterna erhålla ifrågavarande uppdrag. Mjolk- och mejeritredningens samt Kungl. Maj:ts förslag till organisation av kontrollen över mejerierna — närmast utövad genom vid lantbruksstyrelsen anställda inspektörer — synes utskottet ändamålsenlig. Härigenom åstadkommes en kontroll, vilken förfogar över sakkunskap å mejeriteknikens och mejerihanteringens område. I de flesta fall torde dessa inspektörer kunna åstadkomma erforderlig rättelse utan att tillgripa de stränga åtgärder, förslaget avser att lägga i övervakningsorganets hand. Med hänsyn till det nu anförda kan utskottet icke biträda motionen II: 642.

I det framlagda stadgeförslagets 2 § är föreskrivet, bland annat, att mejeri ej må läggas närmare stall, rastgård, gödselstad eller annat upplag för spillning eller avträde eller urinkur än 15 meter. För mejerier, som framdeles komma att uppföras, torde en sådan bestämmelse nära nog undantagslöst icke behöva medföra allvarligare svårigheter. Beträffande redan nu befintliga mejerianläggningar läser en tillämpning av bestämmelsen däremot i vissa fall till och med kunna få sådana konsekvenser, att mejerianläggning måste nedläggas eller förflyttas. Även med en övergångstid av två år, som förslaget innehåller, torde sådana konsekvenser icke vara önskvärda i de fall, där väsentligare olägenheter i sanitärt hänseende icke kunna anses uppkomma samt avhjälpandet av bristerna tillika är beroende på omständigheter, över vilka mejeriet icke äger råda. Det kunde därför övervägas, huruvida bestämmelsen endast skulle få gälla för nya mejerianläggningar. Då det emellertid torde vara ur saklig synpunkt omotiverat, att i detta hänse-

ende skillnad blir rådande mellan äldre och nya mejerier, vill utskottet förorda, att bestämmelsen såsom regel bör tillämpas för alla mejerier. Därest emellertid ett redan vid stadgans ikraftträdande uppfört mejeri är beläget närmare i bestämmelsen angivna inrättningar än 15 meter, torde undantag från huvudregeln i vissa fall böra medgivas antingen genom dispens (jfr stadgeförslagets 21 §) eller på grund av särbestämmelse i författningen. Såsom villkor för sådant undantag synes böra uppställas, att närbelägenheten av här avsedda inrättningar icke kan väntas medföra väsentligare olägenheter för mejeridriften samt att befintligheten av dylik inrättning tillika är beroende på omständigheter, över vilka mejeriet icke äger råda.

Stadgeförslagets 3 § 8 mom. innehåller utom andra den bestämmelsen, att mejeri skall vara försett med särskild tvättstuga. Av förslagets 8 § torde framgå, att mejeri ävensom där befintliga kärl, redskap, rörledningar och maskiner icke må användas till främmande ändamål såsom tvätt. Mejeri, som självt ombesörjar sin tvätt, torde alltså härför i regel böra till sitt förfogande hava tvättstuga. Någon anledning att förbjuda mejeriet att låta verkställa erforderlig tvätt exempelvis genom en tvättrinrättning synes ej heller föreligga. Nu berörda bestämmelse i förslaget rörande tvättstuga torde därför böra utgå.

Sista punkten i förslagets 3 § 8 mom. synes böra erhålla följande avfattning: »Annat avträde än vattenklosett må ej förekomma inom mejeri; direkt förbindelse mellan avträde och lokal, där mjölk, grädde eller mejeriprodukter förvaras, må ej finnas».

I 3 § 9 mom. av förslaget återfinnes föreskrift av innehåll, att ångpanna, ångmaskin eller annan kraftmaskin, som finnes i mejeri, skall vara så uppställd och anordnad, att menlig inverkan på mejeridriften i möjligaste mån undvikas. Från mjölk- och mejeritredningens motivering till förevarande bestämmelse har utskottet inhämtat, att utredningen på grund av de olägenheter, vilka uppkomma vid uppställande av ångpanna eller ångmaskin i de egentliga mejerilokalerna, helst velat föreskriva, att där sådana förekomma, dessa skulle vara uppställda i särskilt rum. I vissa delar av vårt land hade emellertid, huvudsakligen av klimatskäl, tämligen allmänt förfarits så, att ångpanna uppställts i mejerisalen. Utredningen ansåge sig med tanke därpå icke kunna föreslå införande av förbud mot att ångpanna förekomme i de egentliga mejerilokalerna. Samtidigt som utredningen uttalade, att uppställande av ångpanna i de egentliga mejerilokalerna endast borde förekomma i undantagsfall, ville utredningen understryka vikten av att allt gjordes för att de därigenom uppkommande olägenheterna så långt möjligt undvekes. Utskottet vill för sin del föreslå, att förevarande bestämmelse i 3 § 9 mom. gives sådant innehåll, att därav framgår att, därest icke särskilda — exempelvis klimatiska — skäl till annat föranleda, ångpanna eller ångmaskin ej må vara uppställd i lokal, där mjölk, grädde eller mejeriprodukter förvaras, behandlas eller bearbetas.

I motionen II: 642 har ifrågasatts, huruvida icke bestämmelsen i förslagets 7 § att mejeri jämte därtill hörande inventarier skola hållas i rent och

gott skick borde — med hänsyn till den straffpåföljd, överträdelse därav skulle kunna medföra för mejeriföreståndare — omarbetas så, att klart framginge att bestämmelsen icke avser beskaffenheten av själva mejeribyggnaden. Enligt utskottets förmenande torde den föreslagna avfattningen knappast böra föranleda till missförstånd i det hänseende motionärerna antytt. Utskottet har icke heller i övrigt något att erinra mot avfattningen av denna bestämmelse, vilken endast avser att reglera ordningen inom mejerierna.

Stadgeförslagets 13 § fjärde stycke, som avser att lämna mejeriinspektör rätt till tillträde till mejeri, synes böra givas sådant innehåll, att berörda rätt icke begränsas till tid, då arbete förekommer i mejeri.

Mejericonsulentverksamhetens organisation.

För att främja mejerihanteringens utveckling tillsattes hos hushållningssällskapen under slutet av 1800-talet fackutbildade rådgivare till tjänst för näringens utövare. På grund av en ur näringens synpunkt mindre lämplig utveckling av konsulentverksamheten framlade lantbruksstyrelsen år 1926 ett förslag till omorganisation av verksamheten. Av statsfinansiella skäl förelades förslaget emellertid icke riksdagen. Sedermera hemställde 1928 års riksdag i anledning av väckta motioner om ny utredning av konsulentfrågan. Detta uppdrag lämnades åt *jordbruksutredningen*, som i betänkande den 6 februari 1930 (stat. off. utr. 1930:4) framlade förslag i ämnet.

Kungl. Maj:t framlade sedermera vid 1930 års riksdag i anslutning till jordbruksutredningens betänkande i *proposition nr 266* förslag angående bland annat mejericonsulentverksamhetens ordnande. Enligt propositionen skulle konsulenterna anställas hos hushållningssällskapen. Konsulenternas antal föreslogs till 13.

I riksdagen behandlades propositionen av *särskilda utskottet*, som den 15 maj 1930 avgav utlåtande (nr 3) i ämnet. Däri anfördes:

Enligt utskottets mening vore konsulentverksamheten på mejeriområdet i särskilt hög grad ägnad att omhändertagas av mejeriernas egna sammanslutningar. I detta avseende delade utskottet sålunda jordbruksutredningens uppfattning. Då emellertid utredningen — och jämväl Kungl. Maj:t — stannat vid en annan lösning, kunde utskottet ej ansluta sig till den tankegång, som låge till grund härför. Enligt utskottets uppfattning utgjorde avsaknaden av en allmänt utbredd sammanslutning mellan mejerierna en allvarlig organisatorisk brist, som snarast borde avhjälpas. Som åtgärder i denna riktning vore å bane, kunde det anses mindre ändamålsenligt att gå in för en sådan ordning, att den skulle förorsaka svårigheter, när det framdeles gällde att genomföra den mest lämpliga organisationen.

Utskottet ansåge på grund härav, att skäl kunde föreligga att ställa sig avaktande, då det gällde statens medverkan för mejericonsulentverksamhetens ordnande. På grund av det trängande behovet av en rådgivande verksamhet, bedriven i större utsträckning än dittills, ansåge sig dock utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i vad detta avsåge anvisande av medel.

En lämplig utväg syntes härvid vara, att erforderligt anslag ställdes till Kungl. Maj:ts förfogande att användas för anställandet av mejerikonsulenter hos mejerisammanslutningar eller hos hushållningssällskap eller eljest på sätt Kungl. Maj:t prövade lämpligt. Vid en sådan mera provisorisk lösning av frågan förutsattes dock av utskottet, att anslag i första hand skulle komma att utgå till för ändamålet lämpliga mejeriförbund. I den mån bidrag för anställande av konsulent utlämnades till hushållningssällskap, borde sådana villkor uppställas, att konsulentverksamheten utan svårighet framdeles kunde överföras till mejeriernas egen sammanslutning.

Utskottets förslag och hemställan godkändes av riksdagen.

I enlighet med riksdagens beslut utfärdade Kungl. Maj:t *kungörelse den 31 oktober 1930 (nr 378) angående statsbidrag till avlönande av mejerikonsulenter.*

Enligt denna kan hushållningssällskap eller sådan mejerisammanslutning, som med hänsyn till sin verksamhet och organisation prövas vara därför lämplig, erhålla statsbidrag för varje konsulent med 4,200 kronor årligen såsom grundlön jämte det belopp, som kan tillkomma såsom ålderstillägg. Anställd konsulent skall hava avlagt examen vid konsulentkurs å mejerilinjen vid lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp eller äga annan därmed jämförlig utbildning, varjämte han av lantbruksstyrelsen skall vara förklarad kompetent till befattningen. Konsulent anställs endast tills vidare och under förbehåll, att befattningen skall frånträdas inom viss tid — minst 3, högst 6 månader — efter å någondera sidan gjord uppsägning. Utan tillstånd av hushållningssällskap och mejerisammanslutning, i vars tjänst konsulenten är anställd, ävensom av lantbruksstyrelsen må ej dylik befattning förenas med annan stadigvarande tjänst.

Enligt kungörelsen åligger det mejerikonsulent att inom sitt distrikt arbeta för mejerihanteringens tidsenliga ordnande och för höjandet av mejeriprodukternas kvalitet. Sålunda skall han tillhandagå mejeriidkare med råd och anvisningar i mejeritekniska och ekonomiska frågor samt efter anmodan av svenska smörprovningarnas styrelse medverka vid smörprovningarna och verkställa de undersökningar vid i provningarna deltagande mejeri, som smörprovningarna finna skäl föreskriva. Dessutom har konsulent att på uppdrag av lantbruksstyrelsen meddela undervisning vid statsunderstödd mejeriundervisningsanstalt eller av lantbruksstyrelsen anordnade kurser i mejerihushållning. Konsulent har att föra dagbok över utförda förrättningar och företagna tjänsteresor samt att vid varje års slut avgiva berättelse över sin verksamhet.

Ansökan om anslag till avlöning åt mejerikonsulent skall innefatta förslag rörande tjänstgöringsdistrikt. Avser ansökningen anställning hos mejerisammanslutning, skall till ansökningen fogas registreringsbevis och stadgar för sammanslutningen samt uppgift å antalet mejerier inom distriktet ävensom å den kvantitet mjölk, som under det sistförflutna året invägs vid mejerierna. Gäller ansökningen anställning inom större distrikt än ett hushållningssällskaps eller en mejerisammanslutnings verksamhetsområde, skall denna innehålla uppgift om det sätt, varpå ledningen av konsulentverksamheten skall utövas, såväl som också om den överenskommelse, som träffats mellan vederbörande sällskap eller mejerisammanslutningar rörande konsulentens anställning och verksamhet. I samband med statsbidrags beviljande fastställer Kungl. Maj:t för ett år i sänder tjänstgöringsdistrikt för mejerikonsulent.

Bestämmelser rörande statsbidrag till bestridande av mejerikonsulents resekostnader äro upptagna i kungörelse den 31 oktober 1930 (nr 379). Resekostnads- och traktamentsersättningar till mejerikonsulenterna utgå enligt kungörelse den 14 december 1934 (nr 603) angående resekostnads- och traktamentsersättning åt befattningshavare hos hushållningssällskap.

För närvarande uppgår mejerikonsulenternas antal till 13, anställda i följande distrikt: 1. Malmöhus län; 2. Kristianstads och Blekinge län; 3. Kronobergs och Jönköpings län samt Kalmar läns södra del; 4. Hallands län samt Älvsborgs läns södra del; 5. Östergötlands län samt Kalmar läns norra del; 6. Skaraborgs län; 7. Göteborgs och Bohus län samt Älvsborgs läns norra del; 8. Örebro och Västmanlands län; 9. Södermanlands, Uppsala, Stockholms och Gotlands län; 10. Kopparbergs och Gävleborgs län; 11. Jämtlands och Västernorrlands län; 12. Västerbottens län samt 13. Norrbottens län.

Mjolk- och mejeritredningens förslag rörande mejerikonsulentverksamhetens organisation innebär i huvudsak följande. De nu hos hushållningssällskapen anställda mejerikonsulenterna böra anställas hos svenska mejeriernas riksförening, så snart framställning därom göres. Mejerikonsulenternas grundlön bör höjas från 4,200 kronor till 5,000 kronor. Grundlönen bör liksom hittills utgå av statsmedel. Till konsulenternas resekostnader bör alltjämt utgå statsbidrag. I den mån detta ej täcker kostnaderna, böra dessa gäldas av riksföreningen, vilken dock bör äga rätt att i fråga om mejerier, som ej äro anslutna till föreningen, uttaga ersättning av vederbörande mejeri. Konsulenternas antal bör ökas från nuvarande 13 till 14. I samband med konsulenternas överförande till riksföreningen bör reglementet för statens pensionsanstalt ändras, så att konsulenterna, vilka för närvarande i sin egenskap av tjänstemän hos hushållningssällskapen äga pensionsrätt, bibehållas vid denna rätt efter anställandet hos riksföreningen.

Härvid torde jämväl böra erinras, att *svenska mejerikonsulentföreningen* i skrivelse till lantbruksstyrelsen hemställt, att grundlönen för mejerikonsulent måtte fastställas till sådant minimibelopp, att den motsvarade de löneförmåner, som utginge till föreståndare för lantmannaskola med längre kurs med tillägg av 1,000 kronor för utgifter för tjänstens uppehållande.

Lantbruksstyrelsen, som till Kungl. Maj:t överlämnat sagda skrivelse i samband med förslag till anslagsäskande hos 1936 års riksdag, har funnit de i skrivelsen anförda synpunkterna värda beaktande samt föreslagit — under hänvisning till sitt samtidigt avgivna förslag till anslagsäskande till bestridande av jordbrukskonsulenters avlöning — att mejerikonsulents minimiavlöning höjdes från för närvarande 4,200 kronor till 5,000 kronor samt att hela kostnaden för ifrågavarande lönereglering för dessa befattningshavare büres av statsverket.

Departementschefen har efter lämnad redogörelse för avgivna remissutlåtanden rörande mejerikonsulentverksamhetens organisation anfört följande.

»I likhet med mjölk- och mejeriutredningen finner jag tiden vara inne för mejerierna att övertaga handhavandet av den konsulterande verksamheten på mejerihanteringsens område. År 1930, då den nuvarande organisationen av verksamheten tillkom, uttalades allmänt önskvärdheten av, att mejerierna själva skulle bära ansvaret för densamma. På grund av att de då icke voro i tillräcklig grad organiserade ansågs tanken därpå icke kunna omedelbart realiseras. Sedan svenska mejeriernas riksförening numera bildats och vunnit stadga torde emellertid mejeriernas organisationsfråga få anses hava erhållit en sådan lösning att något hinder för konsulentverksamhetens överflyttande till mejerierna icke vidare föreligger ur denna synpunkt. De farhågor, som lantbruksstyrelsen uttalat därom, att verksamheten genom överflyttningen skulle komma att lida skada, i det att utanför riksföreningen stående mejerier icke skulle vilja anlita konsulenterna och att sådana mejerier, i de fall de begärde hjälp, skulle bliva sämre betjänade, synas mig överdrivna. Det torde vara att förvänta, att mejeriorganisationen kommer att med samma intresse och opartiskhet som hushållningssällskapen sköta ifrågavarande arbete. Det bör liksom nu åligga konsulenterna att biträda svenska smörprovningarna i deras verksamhet samt att på uppdrag av lantbruksstyrelsen biträda med undervisningen vid statsunderstödd mejeriundervisningsanstalt eller av styrelsen anordnade kurser i mejerihushållning.

Grundad anledning att, såsom på sina håll ifrågasatts, i sammanhang med överflyttningen av konsulentverksamheten till mejerierna indraga statsbidraget för dess upprätthållande kan jag icke finna vara för handen. Huruvida verksamheten är knuten till hushållningssällskapen eller till någon annan sammanslutning synes härvidlag vara utan avgörande betydelse. Gällande författning rörande statsbidrag till konsulenternas löner har givits en sådan avfattning, att en överföring av verksamheten till mejeriernas riksförening torde kunna ske utan författningsändring. På framställning av föreningen torde dylikt bidrag alltså få beviljas under enahanda villkor som nu tillämpas för hushållningssällskapen.

Liksom hittills torde ock statsbidrag böra utgå till konsulenternas resor. Beträffande omfattningen av statsbidragen torde nuvarande bestämmelser, vilka enligt sin lydelse äga tillämpning oavsett huruvida konsulent är anställd hos hushållningssällskap eller mejerisammanslutning, böra alltjämt gälla. Någon förändring i grunderna för rese- och traktamentsersättningen åt konsulenterna torde icke heller böra ske. I anledning av konsulenternas överföring till riksföreningen erforderliga bestämmelser i förevarande hänseenden av beskaffenhet att böra av Kungl. Maj:t meddelas torde jag få sendermera underställa Kungl. Maj:t.

Jag anser mig böra biträda mjölk- och mejeriutredningens förslag om ökning av antalet mejerikonsulenter från 13 till 14. I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min föredragning under nionde huvudtiteln, punkt

102, för nästa budgetår till Befrämjande av mejerihanteringen m. m.: Bidrag till avlönande av mejerikonsulenter m. m. beräknat ett förslagsanslag av 92,000 kronor. Såsom jag därvid anförde torde frågan om ändring i mejerikonsulenternas löneställning icke nu böra upptagas till avgörande. Densamma torde böra behandlas samtidigt med spörsmålet om lönevillkoren för motsvarande konsulentbefattningar på andra områden, och detta spörsmål synes ännu icke moget för avgörande. Statsbidraget till mejerikonsulenternas löner torde alltså böra utgå efter oförändrade grunder eller således efter en grundlön av 4,200 kronor för år jämte vissa ålderstillägg. För innevarande budgetår beräknas för ändamålet åtgå ett belopp av 67,000 kronor. För nästa budgetår skulle alltså, med hänsyn till den föreslagna ökningen av mejerikonsulenternas antal erfordras 71,200 kronor. Då till bidrag till mejerikonsulenternas resor under sistnämnda budgetår i anslutning till lantbruksstyrelsens under omförmälda punkt i statsverkspropositionen redovisade framställning torde böra avses ett belopp av förslagsvis 20,000 kronor, synes sammanlagt för konsulentverksamheten för budgetåret krävas en medelsanvisning av 91,200 kronor eller i avrundat tal 92,000 kronor.

Vid nu förordade överflyttning av mejerikonsulenterna från hushållningssällskapen till svenska mejeriernas riksförening torde såsom mjölk- och mejeritredningen framhållit böra tillses, att konsulenterna icke därigenom gå förlustiga den pensionsrätt, som de såsom hushållningssällskapens befattningshavare för närvarande äro tillförsäkrade. Förslag till erforderliga bestämmelser härutinnan torde framläggas av chefen för finansdepartementet.»

Motionerna I:111 och II: 382 innebära, — såvitt desamma torde böra behandlas i detta sammanhang — förutom hemställan om utredning angående en allmän reglering av den till hushållningssällskapen knutna konsulentverksamheten, medelsanvisning till provisorisk lönekompensation med 800 kronor till envar mejerikonsulent.

Mot det framlagda förslaget att till mejerierna — under ledning av svenska mejeriernas riksförening — överlämna handhavandet av den konsulterande verksamheten på mejerihanteringsens område hava bland annat framställt de erinringarna, att det ur principell synpunkt vore betänkligt att till enskild sammanslutning lämna statsbidrag för sammanslutningens enskilda konsulterande verksamhet, samt att den föreslagna centraliseringen av verksamheten på ett olyckligt sätt skulle försvåra eller till och med omöjliggöra samarbete mellan konsulenter och vissa lokala organ såsom hushållningssällskap.

Vad den första erinran angår synes det, såsom departementschefen framhållit, vara utan avgörande betydelse, huruvida verksamheten är knuten till hushållningssällskapen eller till någon annan sammanslutning. I båda fallen kommer statsbidraget att utgå till enskilda sammanslutningar. Av den föregående framställningen framgår, att statsmakterna redan år 1930 principiellt varit beredda att välja den nu föreslagna organisationsformen.

Utskottet.

Vidkommande anmärkningen, att mejerikonsulenternas anknnytning till en förening med säte i Stockholm skulle försvåra ett önskvärt samarbete med olika lokala organ och konsulenter, vill utskottet understryka, att den föreslagna organisationen ingalunda avser att i princip rubba den nuvarande anordningen med konsulenternas placering å olika distrikt. Jämväl hädanefter torde varje konsulent få sig ett distrikt anvisat, där hans verksamhet företrädesvis kommer att äga rum. Emellertid förutsättes med den föreslagna organisationen, att konsulenterna skola kunna användas även utanför de vanliga distrikten. Konsulent, som förvärvat viss specialitet, kan således av den centrala ledningen i Stockholm vid behov användas för konsultation vid mejeri i annat distrikt, där konsulentens särskilda fackkunskap erfordras. Under semestrar och andra kortare ledigheter torde tillfällig ändring av distriktsindelningen smidigt kunna genomföras. Redan nu äro konsulenterna i allmänhet icke knutna till visst hushållningssällskap utan ställda under flera sådana. I dessa fall kommer den nya organisationen icke att medföra någon väsentlig förändring i konsulenternas ställning. Det torde givetvis böra förväntas, att riksföreningen upprätthåller sådan kontakt med hushållningssällskapen och mejeriförbunden, att de lokala önskemålen bliva vederbörligen beaktade.

Med hänsyn till det anförda tillstyrker utskottet förslaget rörande mejerikonsulentverksamhetens anknnytning till svenska mejeriernas riksförening.

Förslaget att utöka antalet konsulenter från nuvarande 13 till 14 anser sig utskottet böra förorda. Härigenom avses att åstadkomma en uppdelning av nuvarande andra och tredje konsulentdistrikten, så att Blekinge och Kalmar läns södra del skulle sammanföras till ett distrikt.

Beträffande det årliga statsbidraget till konsulenternas avlöning har Kungl. Maj:t föreslagit att detsamma skulle bibehållas vid, förutom ålderstillägg, 4,200 kronor för konsulent, medan det i motionerna I: 111 och II: 382 hemställts att detsamma i avbidan på utredning i ämnet skulle bestämmas till minst 5,000 kronor för konsulent. Utskottet vill erinra, att motionerna tidigare, i vad desamma avse jordbrukskonsulenter, varit föremål för riksdagens behandling. Utskottet förklarade därvid (utlåtande nr 1 punkt 82), att utskottet delade motionärernas uppfattning därutinnan, att en allmän reglering av den till hushållningssällskapen knutna konsulentverksamheten snarast borde genomföras. Då utskottet förväntade, att Kungl. Maj:t inom närmaste tiden föranstaltade om i motionerna begärd utredning och så tidigt omständigheterna medgäve komme att förelägga riksdagen förslag till sådan reglering — vilken torde böra omfatta vid hushållningssällskapen knutna befattningshavares ställning och löner — vore det enligt utskottets uppfattning för vinnande av det med motionerna avsedda syftemålet icke nödvändigt, att riksdagen för närvarande därom gjorde framställning till Kungl. Maj:t. Beträffande den i motionerna väckta frågan att i avvaktan på nu avsedd utredning bereda jordbrukskonsulenterna viss provisorisk lönekomensation funne utskottet visserligen i likhet med motionärerna, lantbruksstyrelsen och hushållningssällskapens ombud, att åtskilliga skäl där-

för kunde åberopas men anslöte sig dock utskottet på grund av andra föreliggande omständigheter till departementschefens uttalande, att ställningstagandet till jordbrukskonsulenternas avlöningar borde anstå i avbidan på en allmän reglering av konsulentverksamheten. Under åberopande av det sålunda anförda hade utskottet hemställt, att motionerna i då behandlade delar måtte av riksdagen avslås. Vad utskottet hemställt, har riksdagen sedermera bifallit (skrivelse nr 9).

Då utskottet förutsätter, att frågan om mejerikonsulenternas löner kommer att upptagas till behandling i samband med den förut berörda utredningen, anser sig utskottet på de skäl, utskottet rörande jordbrukskonsulenterna tidigare andragit, ej heller kunna tillstyrka motionerna i nu förevarande delar. Utskottet ansluter sig alltså till Kungl. Maj:ts förslag rörande statsbidrag till konsulenternas avlöning.

Vidkommande slutligen Kungl. Maj:ts anslagsäskande har utskottet icke något att erinra.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

1) att motionen II: 642 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

2) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 111 och II: 382 — såvitt desamma nu behandlats —, till *Befrämjande av mejerihandlingen m. m.: Bidrag till avlöande av mejerikonsulenter m. m.* för budgetåret 1936/1937 anvisa ett *förslagsanslag* av 92,000 kronor.

Stockholm den 17 april 1936.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl Eriksson*, Gabrielsson, von Stockenström, Fritiof Gustafson, Jacob Hansson, Heiding* och *Smedh*, samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Uddenberg, Gustafson* i Vimmerby, *Gustafson* i Kasenberg, *Björk* i Tryde*, *Liedberg, Karlsson* i Munkedal och *Osborg**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Förslag till Mejeristadga.

Härigenom förordnas som följer:

Inledande bestämmelse.

1 §.

Med mejeri avses i denna stadga varje lägenhet med därtill hörande lokaler, där mjölk eller grädde från två eller flera producenter eller ock till en myckenhet uppgående till i medeltal för tre månader minst 3,000 kilogram mjölk eller motsvarande mängd grädde i månaden beredes till produkter för försäljning eller eljest undergår yrkesmässig maskinell behandling.

Om mejeri och dess inredning.

2 §.

Mejeri må ej läggas närmare stall, rastgård, gödselstad eller annat upplag för spillning eller avträde eller urinkur än 15 meter. Ej heller må mejeri eljest läggas så, att driften menligt påverkas av lukt, rök, damm eller liknande olägenheter.

Mejeri må ej stå i direkt förbindelse med bostad eller därtill hörande utrymmen och ej heller i sådan förbindelse med annan lokal, att sanitära olägenheter därav kunna uppkomma.

3 §.

1 mom. Mejeri skall vara tillräckligt rymligt samt försett med erforderliga anordningar för luftväxling och belysning. Golv, väggar och tak skola vara så beskaffade, att de med lätthet kunna hållas rena.

2 mom. I lokal, där mjölk eller grädde förvaras, behandlas eller bearbetas, skall golvet vara slätt samt genom beläggning med tjänligt material göras ogenomträngligt för vatten och i möjligaste mån motståndskraftigt mot mjölksyra. Sådant golv skall vara lagt med fall till avlopp, vilket utgöres av lämpligt antal golvbrunnar, försedda med vattenlås. Väggarna skola vara beklädda med hårt, hållfast och tvättbart material till en höjd av minst 1.5 meter. Tak ävensom väggar, i den mån de icke äro beklädda med dylikt material, skola vara oljemålade eller kalkstrukna.

3 mom. Till mejeri hörande lastbrygga ävensom golv i de delar av mejeri, varest mjölk eller grädde mottages eller utlämnas, skola vara belagda med järnplattor eller annat lämpligt, hållfast och slitstarkt material.

Vad nu stadgas har dock icke avseende å lokal som omnämnes i 6 mom.

4 mom. I lokal som användes för lagring av smör, skola golv, väggar och tak vara av enahanda beskaffenhet, som i 2 mom. sägs. Sådan lokal må dock, därest den är försedd med anordning för mekanisk avkylning, sakna avlopp.

5 mom. Skall ost lagras i mejeri, skall därför finnas särskild lokal av lämplig beskaffenhet och belägenhet samt med ändamålsenlig inredning.

6 mom. Därest mjölk, grädde eller mejeriprodukter i större omfattning försäljas vid mejeri till andra än mjölkleverantörer eller återförsäljare i och för deras rörelse, skall denna försäljning ske i särskild lokal.

7 mom. Lokal, där mjölk, grädde eller mejeriprodukter förvaras, skall vara försedd med sådana anordningar, att nämnda varor kunna hållas vederbörligen nedkylda.

8 mom. Vid mejeri skall finnas särskilt för personalen avsett omklädningsrum med tvättställ och lämpliga anordningar för torkning av arbetskläder. Mejeri skall vara försett med särskild tvättstuga. Annat avträde än vattenklosett må ej förekomma inom mejeri; direkt förbindelse mellan detta och lokal, där mjölk, grädde eller mejeriprodukter förvaras, må ej finnas.

9 mom. Ångpanna, ångmaskin eller annan kraftmaskin, som finnes i mejeri, skall vara så uppställd och anordnad, att menlig inverkan på mejeridriften i möjligaste mån undvikas.

10 mom. Avlopp från mejeri skall i sluten ledning dragas till sådant avstånd från mejeriet och i övrigt anordnas på sådant sätt, att driften i mejeriet icke ofördelaktigt påverkas.

11 mom. Vid mejeri skall, i den mån så finnes erforderligt, vara vidtagna särskilda anordningar för utestängande av råttor, möss och insekter.

4 §.

På ett område av minst 3 meter från lastbrygga eller ingång till mejeri, där mjölk, grädde eller mejeriprodukter mottagas eller utlämnas, skall marken vara belagd med hårt material och hava sådan lutning, att fuktighet lätt avrinner.

5 §.

Bord, hyllor och annan inredning i mejeri skola vara så beskaffade, att de med lätthet kunna rengöras.

Kärl, redskap, maskiner och förpackningsmaterial, vilka användas i mejeri, skola vara av sådan beskaffenhet, att skada å mjölk, grädde och mejeriprodukter i möjligaste mån undvikas.

Om tillgång och beskaffenhet av vatten m. m.

6 §.

Mejeri skall hava god tillgång till vatten.

Vatten, som användes vid beredning av mejeriprodukter eller till sköljning av kärl, redskap, rörledningar eller maskiner, vilka kunna komma i direkt

beröring med mjölk, grädde eller mejeriprodukter, skall vara av härför lämplig beskaffenhet.

Is, som användes vid tillverkning av mejeriprodukter och därvid kan komma i beröring med dessa, skall hava erhållits av vatten av beskaffenhet som i andra stycket sägs.

Om ordning i mejeri.

7 §.

Mejeri jämte tillhörande inventarier skola hållas i rent och gott skick.

Lokal, där mjölk eller grädde förvaras, behandlas eller bearbetas, ävensom kärl, redskap, rörledningar och maskindelar, som komma i direkt beröring med mjölk, grädde eller mejeriprodukter, skola minst en gång dagligen underkastas noggrann och ändamålsenlig rengöring.

8 §.

Mejeri ävensom där befintliga kärl, redskap, rörledningar och maskiner må endast användas till det ändamål, för vilket de äro avsedda.

I mejeri må utom mjölk, grädde och mejeriprodukter allenast förvaras för driften erforderliga föremål och förnödenheter. Förråd skola hållas väl avskilda från lokal, där mjölk, grädde eller mejeriprodukter förvaras eller behandlas.

Tobaksrökning eller spottning må ej förekomma i mejeri.

9 §.

Utan tillstånd av föreståndare för mejeri äger allenast den, som är anställd vid mejeriet eller på grund av tjänst eller uppdrag har ärende där, tillträde till annan lokal än sådan varom förmäles i 3 § 6 mom. Den som avlämnar eller avhämtar mjölk, grädde eller mejeriprodukter må dock utan dylikt tillstånd endast uppehålla sig i den del av mejeriet, som användes för mottagning eller utlämning av sådana varor.

Djur må icke införas i mejeri.

Om mejeripersonal.

10 §.

I mejeri anställd personal, som sysselsättes med behandling eller bearbetning av mjölk, grädde eller mejeriprodukter, skall hava undergått ändamålsenlig utbildning. Vad nu stadgas skall dock icke utgöra hinder för anställande av personal i utbildningssyfte.

11 §.

I mejeri må icke sysselsättas person, vilken är eller må antagas vara behäftad med sjukdom eller smitta, som genom mjölk, grädde eller mejeriprodukter kan överföras å människor. Ej heller må mjölk, grädde eller

mejeriprodukter vid mejeri hanteras av den som har bölder, variga sår eller utslag.

Den som anställes vid mejeri skall genom intyg av läkare, vilket icke är äldre än trettio dagar, omedelbart innan han tillträder anställningen styrka, att han är fri från sjukdom och smitta som nyss sagts. Minst en gång vartannat år skall personalen på mejeriets bekostnad undergå läkarundersökning till utrönande av huruvida sådan sjukdom eller smitta förefinnes.

Föreståndare för mejeri skall, så snart han fått kännedom om eller anledning misstänka, att vid mejeriet anställd person är behäftad med sjukdom eller smitta som förut sagts, eller erhållit vetskap om att vid mejeriet anställd person sammanbor med någon, som är eller misstänkes vara behäftad med sådan sjukdom eller smitta, underrätta vederbörande hälsovårdsnämnd.

12 §.

Mejeripersonal skall under arbetet iakttaga noggrann renlighet beträffande egen person och klädedräkt.

Den, som har att hantera mjölk, grädde eller mejeriprodukter, skall därvid bära särskild arbetsdräkt och huvudbonad av tvättbart ljust tyg. Arbetsdräkten må ej användas annat än vid arbete av nu angiven beskaffenhet.

Ombyte och förvaring av kläder må i mejeri allenast äga rum i därför avsedda lokaler.

Om tillsyn.

13 §.

Det åligger lantbruksstyrelsen att övervaka efterlevnaden av denna stadga.

Den omedelbara tillsynen över stadgans efterlevnad utövas av hos lantbruksstyrelsen anställda mejeriinspektörer.

Finner mejeriinspektör, att föreskrifterna i denna stadga icke iakttagas, skall han därom underrätta lantbruksstyrelsen samt, därest förseelsen är jämlikt 17 § belagd med straff, jämväl vederbörande åklagare. Lantbruksstyrelsen äger, om styrelsen finner skäl därtill och förseelsen icke är belagd med straff, anmäla densamma för vederbörande länsstyrelse, som skall förelägga mejeriets ägare eller innehavare att vidtaga rättelse inom viss tid, vid äventyr att mejeriet eljest stänges. Sker icke rättelse, skall länsstyrelsen förordna om mejeriets stängning tillsvidare eller på viss tid.

Mejeriinspektör äger för fullgörande av sitt uppdrag när som helst, då arbete pågår i mejeri, tillträde till detsamma och må där taga erforderliga prov för undersökning av mjölk, grädde och mejeriprodukter ävensom av vatten och is som avses i 6 § andra och tredje styckena. De med sådan provtagning och undersökning förenade kostnaderna skola bestridas av mejeriet.

Vad i denna paragraf stadgats skall icke föranleda inskränkning i hälsovårdsnämnd eller annan myndighet åvilande skyldighet att övervaka förhållandena i mejeri.

14 §.

Ägare eller innehavare av mejeri åligger att till lantbruksstyrelsen insända de uppgifter angående mejeriet och där anställd personal, vilka lantbruksstyrelsen finner erforderliga i och för tillsynen över denna stadgas efterlevnad.

15 §.

Vad i 47 § lagen om arbetarskydd är stadgat rörande förbud för den, som innehar eller innehåft befattning såsom yrkesinspektör, att röja yrkeshemlighet eller yppa driftsanordning eller affärsförhållande samt om påföljderna för överträdelse av detta förbud gälle ock om den, som utövar eller utövat tillsyn över denna stadgas efterlevnad.

16 §.

Mot beslut, som länsstyrelse enligt denna stadga meddelar, äger den, som anser sin rätt därav förnärmat eller obehörigen inskränkt, att hos Kungl. Maj:t söka ändring genom besvär, vilka skola hava inkommit till jordbruksdepartementet före klockan tolv å trettonde dagen efter den, då klaganden erhållit del av beslutet. Beslutet skall, oaktat besvär däröver anförts, omedelbart lända till efterrättelse, intill dess annorlunda blivit i vederbörlig ordning förordnat.

Ansvarsbestämmelser m. m.

17 §.

1 mom. Föreståndare för mejeri, som åsidosätter föreskrifterna i 7 §, 8 § första och andra styckena eller 11 § första och tredje styckena, straffes med dagsböter.

Till dagsböter skall ock den dömas, som bryter mot föreskrifterna i 12 § eller i strid mot bestämmelserna i 13 § vägrar mejeriinspektör tillträde till mejeri eller att där verkställa provtagning.

2 mom. Ägare eller innehavare av mejeri, som uraktlåter att efter anmaning insända i 14 § angiven uppgift, straffes med böter från och med fem till och med trehundra kronor.

Till enahanda straff vare den förfallen, som bryter mot bestämmelsen i 8 § tredje stycket eller 9 §.

18 §.

Den, som under tid, då han är ställd under åtal för förseelse mot denna stadga, fortsätter samma förseelse, skall för varje gång åtal därför anhängiggöras, fällas till särskilt ansvar.

19 §.

Husbonde ansvarar för förseelse mot denna stadga, som begås av hans husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förseelsen begången av honom själv, såframt ej omständigheterna göra sannolikt, att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja.

20 §.

Åtal för förseelse mot denna stadga anhängiggöres vid allmän domstol samt utföres av allmän åklagare.

Böter, som ådömas enligt denna stadga, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

Särskilda bestämmelser.**21 §.**

Där det med hänsyn till föreliggande omständigheter finnes påkallat, må lantbruksstyrelsen i särskilt fall medgiva undantag från de i denna stadga meddelade föreskrifter.

Lantbruksstyrelsen äger, där så finnes behöfligt efter samråd med medicinalstyrelsen, meddela de närmare föreskrifter, som må finnas erforderliga för tillämpningen av bestämmelserna i denna stadga.

Denna stadga träder i kraft den 1 juli 1937; dock att bestämmelserna i 2 §, 3 § 2—6 mom. och 8—10 mom. samt 4 § icke skola äga tillämplighet å då befintliga mejerier förrän den 1 juli 1939.

Vid mejeri anställd personal skall senast den 1 januari 1938 hava undergått i 11 § omförmäld läkarundersökning.
